

Lidköpings
kommun

Program för äldreomsorg 2045

Dokumentinformation

Fastställt av:	Kommunfullmäktige
Fastställt, datum:	2026-04-27
Dokumentsansvarig:	Sektorchef Sektor social välfärd
Ansvarig för revidering:	Sektorchef Sektor social välfärd
Gäller för:	Lidköpings kommun
Gäller till, datum:	Tillsvidare

Innehållsförteckning

Dokumentinformation.....	2
1 Inledning.....	4
2 Omvärldsbevakning och spaning mot 2045	6
2.1 Utmanande demografi - en kompetensutmaning för välfärden	7
2.1.1 Kompetensförsörjning i förändring	7
2.1.2 Omställning för hållbar bemanning	7
2.2 Digitalisering, välfärdsteknik och AI	8
2.2.1 Nationell samverkan och stöd	8
2.2.2 Digitalt först- en lokal strategi.....	8
2.2.3 Välfärdsteknik med nytta i fokus	9
2.2.4 AI i äldreomsorgen	9
3 Strategisk inriktning – Hemmet som bas.....	11
3.1.1 Trygghet och tillgänglighet i vardagen	11
3.1.2 Teambaserat arbetssätt för kvalitet.....	11
3.1.3 Valfrihet och boendialternativ.....	12
3.1.4 Anhörigas viktiga roll	12
3.1.5 Demenssjukdomar och framtida hälsoutmaningar.....	12
4 Referenslista	14

1 Inledning

Samhället befinner sig i en tid av omfattande förändringar där globala, nationella och lokala utmaningar samverkar och påverkar våra förutsättningar att planera och agera långsiktigt. Program för äldreomsorg 2045 tar sin utgångspunkt i Sveriges kommuner och regioners (SKR:s) skrift Vägval för framtiden 5:1¹ som belyser de rörelser och förändringar som antas påverka och prägla framtiden för Sveriges kommuner och regioner. SKR har tagit fram fördjupade underlag kring äldreomsorgsbehovet som också ligger till grund för programmet². Lidköpings kommun står inför utmaningar framåt, såsom bland annat demografiska förändringar, brist på kompetens och en teknologisk omställning. Dessa utmaningar redogörs för i programmet tillsammans med inriktningen för äldreomsorg som Lidköpings kommun har. Programmet befäster de tidigare vård- och omsorgsplanernas³ inriktning om ”hemmet som bas”. Det innebär att basen i äldreomsorgen är hemvården och att tidiga insatser av förebyggande karaktär är av stor vikt för att ge den enskilde möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden. Målbilden för äldreomsorgen i Lidköpings kommun tar sin utgångspunkt i socialtjänstlagen och dess värdegrund.⁴ Programmet syftar till att vidareutveckla och befästa inriktningen hemmet som bas med fokus på att möta framtidens behov, stärka kvaliteten och främja den enskildes självständighet och trygghet. Inriktningen står också i samklang med Lidköpings kommuns vision där en av målbilderna är att våra äldre ska ges möjlighet att åldras med värdighet i en omsorgsfull och livsbejakande tillvaro⁵.

Programmet ska utgöra en vägledande ram för Lidköpings kommuns strategiska inriktning för äldreomsorgen på lång sikt. Då programmets inriktning sträcker sig till 2045 bör läsaren ha en förståelse för de krafter som formar framtiden. Det finns inga nationella övergripande analyser eller framtidsspaningar som sträcker sig till 2045, vilket man som läsare bör ha i åtanke. Utvecklingen går idag i en snabb takt och det är svårt att förutsäga de möjligheter inom välfärden som kommer stå till buds framöver. Dock är programmets syfte att skapa en gemensam riktning och möjliggöra hållbara vägval i en föränderlig värld.

---

¹ Vägval för framtiden 5:1- En spaning mot år 2035

² Fördjupad analys av äldreomsorgsbehovet- tre scenarier fram till 2033

³ Äldreomsorgsplan 2011-2015 antagen 2010-12-15 samt Äldreomsorgsplan 2016-2020 antagen 2016-06-15

⁴ Socialtjänstlagen 2025:400

⁵ Lidköpings kommuns Vision

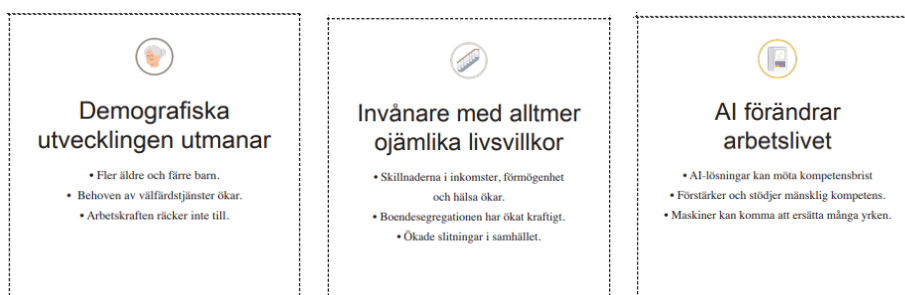
Programmet ska ge vägledning i politiska beslut, verksamhetsutveckling och i samverkan med andra vårdgivare, civilsamhället och andra aktörer.

Programmet ska revideras i mitten av varje mandatperiod.

2 Omvärldsbevakning och spaning mot 2045

Programmets omvärldsbevakning och spaning framåt utgår från SKR:s rapport Vägval för framtiden 5:1- En spaning mot 2035.

Omvärldsbevakningen syftar till att ge en bild av nuvarande och kommande utmaningar och möjligheter. I SKR:s framtidsspaning identifieras åtta trender som bedöms påverka det kommunala uppdraget väsentligt de kommande åren. SKR:s identifierade trender har också Lidköpings kommun identifierat som betydande i hög grad. De trender som bedöms beröra och påverka äldreomsorgens verksamheter och uppdrag mest är:

Betydelsen av dessa trender utvecklas i programmet.

Vi lever i en tid där känslan av kris blir allt starkare – från säkerhetspolitiska hot nära oss till globala klimatförändringar och social oro. FN varnar för att flera av de globala hållbarhetsmålen går åt fel håll. Samtidigt utvecklas tekniken snabbt och påverkar våra samhällen i grunden. Artificiell intelligens (AI) är inte längre något framtida, den förändrar redan nu hur vi arbetar och lever.

För kommuner innebär detta både möjligheter och utmaningar. AI kan bli ett viktigt verktyg för att utveckla verksamheten, men det kräver också att risker hanteras. Med tanke på den demografiska utvecklingen och den ökade digitaliseringen behöver kommunerna ställa om sina arbetsätt.

För att möta framtiden krävs att offentlig sektor följer med i omvärldsutvecklingen, analyserar trender och risker och bygger förmåga att agera i tid. Det handlar om att skapa samhällen som är motståndskraftiga – som klarar både långsamma förändringar och plötsliga kriser, samtidigt som vi håller fast vid våra långsiktiga mål.

2.1 Utmanande demografi - en kompetensutmaning för välfärden

Den demografiska utvecklingen utgör en av de mest genomgripande utmaningarna för kommuner och regioner under kommande decennier. Antalet personer över 80 år förväntas öka med nära 50 procent inom tio år, det innebär ett kraftigt ökat behov av vård och omsorg. Samtidigt minskar antalet barn och unga, särskilt i åldrarna 0–15 år, vilket påverkar behovet av förskola och skola. Denna förskjutning i befolkningsstrukturen kan komma att kräva en strategisk omställning av kompetensförsörjningen från barnomsorg till äldreomsorg.

2.1.1 Kompetensförsörjning i förändring

Den ökade åldrande befolkningen leder till att fler människor går i pension vilket minskar arbetskraften. I Lidköpings kommun beräknas upp till 20 procent av tillsvidareanställda gå i pension fram till 2032, särskilt inom områdena särskilt boende och funktionsstöd. Detta sker samtidigt som rekryteringsmöjligheterna är begränsade. Det innebär att verksamheterna måste klara fler uppgifter med färre medarbetare vilket skapar en obalans mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Att rekrytera kvalificerad personal, särskilt inom vårdsektorn, förväntas bli en stor utmaning.

Dessutom är invandringen till Sverige på en avsevärt lägre nivå än tidigare. Bedömningen är att antalet återvändande kommer att öka från 2026 och framåt och arbetskraftinvandringen beräknas bli lägre än den tidigare varit.

Gruppen äldre som förutspås öka mest kommer sannolikt inte ha samma behov och/eller förväntningar som dagens äldre. Många äldre lever ett friskt och aktivt liv högt upp i åldrarna och kommer ställa andra krav på offentliga tjänster och förvänta sig ökade möjligheter till individuella val och digitala lösningar. Men den äldre generationen kan också bidra med arbetskraft vilket kan skapa nya krav och behov från åldersgruppen.

2.1.2 Omställning för hållbar bemanning

De demografiska utmaningarna kräver att den offentliga sektorn testar saker som inte gjorts förut och funderar över vilka uppgifter som den offentliga sektorn inte kan eller ska göra i framtiden. Idag görs många insatser för att få en hållbar kompetensförsörjning inom äldreomsorgen. Det handlar bland annat om att utveckla en hållbar organisation där chefer har goda förutsättningar för att ta hand om sin personal och sina brukare för att få en god arbetsmiljö men också om att kunna attrahera och behålla personal. Det

behöver ges möjlighet till differentiering och omställning i arbetsuppgifter för att möjliggöra karriärvägar som ökar flexibilitet och motivation.

Medarbetarnas kompetens är avgörande för att möta framtidens behov. Därför ska kompetensutveckling, god arbetsmiljö och möjligheten att rekrytera och behålla personal vara i fokus. Kontinuitet i omsorgen är en viktig kvalitetsfaktor, liksom ett närvarande och motiverande ledarskap. Finansiering av heltid är också en omfattande utmaning för äldreomsorgen.

2.2 Digitalisering, välfärdsteknik och AI

Den digitala utvecklingen är i en ständig utvecklingsprocess. Digitalisering är inget mål i sig utan ett medel som ska skapa relevanta, effektiva och värdeskapande lösningar för verksamheten och för de vi är till för. Genom att alltid sätta användarnas behov i centrum kan kommunen skapa lösningar som stödjer deras vardag och stärker förtroendet för kommunen. För att vara framgångsrika i den digitala omställningen måste organisationen ha en hög nivå av digital mognad. Medarbetarna ska ha rätt kompetens och känna en trygghet i att använda digitala verktyg och arbetssätt.⁶

2.2.1 Nationell samverkan och stöd

Sveriges kommuner har tillsammans med SKR enats om en strategisk agenda- ett handslag för välfärdsutveckling genom digitalisering. Lidköpings kommun har anslutit sig och har därigenom stöd i digitaliseringsarbetet av såväl SKR, Adda och Inera bland annat. Det handlar om stöd i förändringsledning, att säkra tjänster för informationsförsörjning och ramavtal för produkter och tjänster samt stöd i arbetet med att riva rättsliga hinder.

2.2.2 Digitalt först- en lokal strategi

Digitalisering är en avgörande faktor för att Lidköpings kommun ska kunna möta framtidens krav och förväntningar.⁷ Genom digitalisering skapas möjligheter att använda resurser mer effektivt och det är en viktig del i det förebyggande arbetet gentemot brukaren. Inom äldreomsorgen handlar digitalisering om att använda digitala lösningar och välfärdsteknik som skapar största möjliga nytta för brukare, anhöriga och medarbetare. Det handlar främst om att utveckla nya arbetssätt och mindre om att hantera teknik. Effekten blir ökad delaktighet, självständighet och trygghet för den enskilde.

---

⁶ Digitaliseringsstrategi Lidköpings kommun

⁷ Digitaliseringsstrategi Lidköpings kommun

Inom äldreomsorgen i Lidköpings kommun är Digitalt först en antagen strategi vilket innebär att digitala alternativ alltid ska övervägas i första hand när nya insatser, arbetssätt eller tjänster ska utvecklas och/eller införas. Det främsta målet är att möjliggöra för den enskilde att vara självständig i så hög utsträckning som möjligt och klara sig utan eller med färre insatser från kommunen. Det är likaså en del av förutsättningarna för att klara den kompetensutmaning som välfärdssektorn står inför liksom det är en del av att möta de krav som kommande generationer kommer ställa på äldreomsorgen. Digitalt först är en strategi som ger möjlighet att utveckla arbetet, möta framtidens behov och skapa en välfärd där teknik och mänsklig omtanke går hand i hand.

2.2.3 Välfärdsteknik med nytta i fokus

I arbetet med att införa välfärdsteknik använder sig Lidköpings kommun av försörjningsstrategier. Dessa beskriver vilka resurser som krävs för att uppfylla ett verksamhetsuppdrag under en viss tid. Med en försörjningsstrategi med fokus på välfärdsteknik vet verksamheten vilken välfärdsteknik som behövs en viss tid framåt och i vilken ordning de ska införas för att uppfylla verksamhetens och kommunens uppdrag och uppsatta mål. I en försörjningsstrategi ingår även att göra nyttokalkyler för att identifiera vilka nyttor tekniken har potential till, för att verkligen vara säker på att det är en bra satsning.

Införandet av ny teknik innebär också förändringar i arbetssätt, roller och kultur, vilket kräver ett strukturerat arbete med förändringsledning. Förändringsledning handlar om att leda människor genom förändring. Det innebär att skapa förståelse, engagemang och delaktighet i processen. Det är viktigt att ha en vision och målbild så alla, såväl medarbetare, invånare och brukare, förstår varför Lidköpings kommun inför välfärdsteknik och hur den bidrar till verksamhetens mål. Det är också viktigt att säkerställa att medarbetare får rätt kompetens, stöd och resurser för att använda tekniken. Ett viktigt steg i förändringsledningen är att följa upp de framtagna nyttorna och analysera och sätta in åtgärder så det nya arbetssättet fungerar i vardagen.

2.2.4 AI i äldreomsorgen

AI är inte längre enbart intressant teknik, utan kommer framöver kunna hjälpa kommuner att bli säkrare och bidra till verkliga produktivitetsnyttor. AI kommer i framtiden att kunna användas i sammanhang som det idag är svårt att föreställa sig. En framtidsspaning ger dock att AI kommer kunna hjälpa våra medarbetare att få rätt information, på rätt tid och på rätt plats men också få stöd i exempelvis dokumentation. För brukaren kan AI-

assistenter förmodligen ge möjlighet att söka stöd i egenvården. AI kommer bli en allt större och naturlig del i den verksamhetsutveckling som redan sker i kommunen idag. Digitala hjälpmedel i olika former är en del av vår framtid och en möjlighet att underlätta självständigheten för den enskilde och förenkla arbetsvardagen för medarbetaren.

3 Strategisk inriktning – Hemmet som bas

Inom äldreomsorgen i Lidköpings kommun råder strategin hemmet som bas. Det innebär att basen i äldreomsorgen är hemvården. Strategin handlar om att möta den enskildes behov med tidiga insatser och arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Denna inriktning, som etablerades i tidigare äldreomsorgsplaner är välgrundad och innebär att det ska vara lätt, enkelt och praktiskt när den enskilde behöver insatser. Insatserna ska utgå från den enskildes behov, önskemål och livssituation. Rätt stöd ska ges vid rätt tidpunkt och på rätt nivå. Målet är att varje individ ska kunna behålla sina funktioner och sin integritet så länge som möjligt. Här har hälsofrämjande och förebyggande insatser en betydande roll.

Hemvården ska ge stöd, service och vård dygnet runt till den som vill och har möjlighet att bo kvar hemma. Målet är att den enskilde ska kunna bo kvar i sitt hem så länge man själv önskar. Hemvården ska ta fasta på det man klarar själv och komplettera med olika insatser som behövs. Utbudet inom hemvården ska utvecklas och anpassas till nya behov. Förebyggande, hälsofrämjande och tidiga insatser är viktiga både ur ett mänskligt, socialt hållbart och socioekonomiskt perspektiv. Det förebyggande arbetet inkluderar också dagverksamhet och växelvård/korttidsvård.

3.1.1 Trygghet och tillgänglighet i vardagen

Trygghet är en grundläggande faktor och därför ska tillgången till information, stöd och insatser vara enkel, snabb och tillförlitlig. Mötesplatser och öppna verksamheter ska fungera som nav för information, gemenskap och förebyggande insatser där möjlighet ska ges att delta i aktiviteter, få stöd och äta tillsammans med andra. Möjligheten till delaktighet, sociala och fysiska aktiviteter samt bra matvanor betyder mycket för en god hälsa. Aktiviteter som erbjuds bygger på evidensbaserad kunskap.

3.1.2 Teambaserat arbetssätt för kvalitet

Inom äldreomsorgen arbetas utifrån ett teambaserat arbetssätt. I teamen samverkar flera professioner för att ge brukaren ett samlat och individanpassat stöd av hög kvalitet. Det teambaserade arbetssättet ska

främja kvalitet i utförandet och bör leda till förståelse och respekt för brukarens behov, livssituation, förutsättningar och egna vilja.⁸

3.1.3 Valfrihet och boendialternativ

När fler äldre bor hemma i sin ordinarie bostad längre är det viktigt att boendet är ändamålsenligt och tillgänglighetssanpassat. Det bidrar till att skjuta upp behovet av mer omfattande vård- och omsorgsinsatser för den enskilde. I Lidköpings kommun syns en tydlig trend att andel äldre som bor på särskilt boende har minskat i takt med att det har byggts fler tillgänglighetsanpassade bostäder. Att möta äldres behov på ordinarie bostadsmarknad är därför av avgörande betydelse för sektorn.⁹ Kommunens strategier för att möta dessa behov framgår av kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning 2024-2030¹⁰.

Valmöjligheter inom både hemvård och boendeformer ska fortsatt utvecklas. Lidköpings kommun ska verka för att det ska finnas tillgång till trygga, tillgängliga och geografiskt spridda bostäder för äldre, där olika behov kan tillgodoses. För äldre med stort omvårdnadsbehov kan särskilt boende bli aktuellt. Omsorgen på dessa boende ska kännetecknas av en meningsfull och värdig sista tid i livet.

3.1.4 Anhörigas viktiga roll

Anhöriga har en viktig roll inom äldreomsorgen. Deras insatser är ofta omfattande och ibland nödvändiga för att klara omsorgen om äldre. Det är viktigt att anhöriga erbjuds ett hållbart och flexibelt stöd för att underlätta och det bör utgå från den enskilda anhöriges situation. Lagstiftningen pekar också på att socialtjänsten har en skyldighet att erbjuda anhörigkontakt till anhöriga med ett särskilt behov av stöd och som vårdar eller stödjer en närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller har en funktionsnedsättning.¹¹ Anhöriga ska också erbjudas information och vägledning, utöver annat stöd.

3.1.5 Demenssjukdomar och framtida hälsoutmaningar

I takt med den allt åldrande befolkningen så ökar också antalet personer med en demenssjukdom. År 2025 lever ca 150 000 personer med en demenssjukdom idag i Sverige. Antalet personer som insjuknar i en demenssjukdom förväntas fördubblas till år 2050. Demenssjukdom är

---

⁸ Teambaserat arbetssätt, antagen Sektor social välfärds ledningsgrupp 2025-10-28

⁹ Lokalförsörjningsplan 2026-2040 Sektor social välfärd

¹⁰ Riktlinjer för bostadsförsörjning 2024-2030

¹¹ Socialtjänstlagen 10 kap 6 §

vanligt i högre ålder men anses inte vara en del av det naturliga åldrandet. Hög ålder är dock den största riskfaktorn för demenssjukdom. Det ska dock vara möjligt att leva ett värdigt och meningsfullt liv med en demenssjukdom.¹²

Forskningen visar att det inte är möjligt att förhindra alla fall av demenssjukdomar. Det finns dock kända riskfaktorer som påverkar såsom social isolering, fysisk inaktivitet, rökning, alkoholkonsumtion, övervikt och obehandlad hörselnedsättning. Det förebyggande hälsofrämjande arbetet är av största vikt för att stötta människor i att skapa hälsosamma levnadsvanor genom hela livet.

Även om befolkningen lägger till fler friska år till livet så förväntas hälsotillståndet bland äldre som grupp försämrats högre upp i ålder, både fysiskt och psykiskt. I framtiden kommer vi inte bara få fler personer med en demenssjukdom utan också fler äldre med andra komplexa och kroniska sjukdomar. Många äldre med ohälsa vittnar också om ensamhet som en stor utmaning, man har svårt att ta sig ut själv och är beroende av andra för sitt välmående. För att möta dessa utmaningar krävs ökad samverkan med andra vårdgivare och med civilsamhället genom engagemang från organisationer och volontärer. Nyckeln till framtidens äldreomsorg ligger i samverkan, innovation och ett gemensamt ansvar för att skapa en värdig och trygg ålderdom för alla och där varje människa får leva livet fullt ut- hela vägen.

---

¹² Varje dag räknas: Nationell demensstrategi 2025-2028

4 Referenslista

Lidköpings kommun (2025) *Digitaliseringsstrategi Lidköpings kommun*
Dnr KS 2025/74 KS § 135/2025-05-28

Lidköpings kommun (2011) *Äldreomsorgsplan 2011-2015* antagen 2010-12-15 av dåvarande vård och omsorgsnämnd

Lidköpings kommun (2016) *Äldreomsorgsplan 2016-2020* antagen 2016-06-15 av dåvarande vård och omsorgsnämnd

Lidköpings kommun (2024) Visionstext för Lidköpings kommun
KS 2024/206 KS § 116/2024-09-30

Lidköpings kommun (2025) *Teambaserat arbetssätt*, antagen av Sektor social välfärds ledningsgrupp 2025-10-28

Lokalförsörjningsplan 2026-2040 Sektor social välfärd VFN 2025/158
VFN § 101/2025-09-18

Riktlinjer för bostadsförsörjning 2024-2030 Dnr. KS 202/187
KF § 54/2024-04-29

SFS 2025:400 Socialtjänstlagen, Socialdepartementet

Socialdepartementet. (2025) *Varje dag räknas: Nationell demensstrategi 2025-2028* (utgiven/publicerad 2025-01-23)

Sveriges kommuner och regioner (2025) *Fördjupad analys av äldreomsorgsbehovet- tre scenarier fram till 2033* (utgiven 2025-05-19)

Sveriges kommuner och regioner. (2025) *Vägval för framtiden 5:1- En spaning mot år 2035* (utgiven 2023-09-28)